הגדה
של
פסח

געתון תש״ז

USED BY NEOT MORDECHAI

הסנה בוער באש והסנה איננו אכל.

הסנה בוער באש והסנה איננו אכל. - למה הראה לו הקדוש ברוך הוא למשה כענין הזה? לפי שהיה משה מחשב בלבו ואומר: שמא יהיו המצרים מכלים את ישראל. לפיכך הראה הוא הקדוש ברוך הוא אש בוערת וסנה איננו אכל. אמר לו: כשם שהסנה בוער באש ואיננו אכל, כך המצרים אינם יכלים לכלות את ישראל.

מי יתן ראשי מים
ועיני מקור דמעה
ואבכה יומם וליל
את חללי בת עמי.

מתהום האבדון העלו לי שירת החרבן שחרה כאודי
לבבכם; שאוה בגוים ופוצו בזעומי אלוהיו
וחתו בחליה על ראשם.
הלא היא שירת הזעם חוללה מוקדי להבות
בליל העברות
מדם עולל וישיש וכבוד גניות ארשיש קדושות
שנפלו חללות.

ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נוגשיו כי ידעתי את מכאביו. וארד להצילו מיד מצרים ולהעלותו מן הארץ ההיא אל ארץ טובה ורחבה אל ארץ זבת חלב ודבש. ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים לוחצים אותם. ועתה לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים.

אל ספוד אל בכות בעת כזאת.

הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים. כל דכפין ייתי וייכל, כל דצריך ייתי ויפסח. השתא הכא, לשנה הבאה בארעא דישראל. השתא עבדי, לשנה הבאה בני חורין.

הא לחמא עניא

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?

בכל הלילות נתונות מחשבותיהם ודאגותיהם
של כל ישראל למלחמת קיומם.
הלילה הזה געגועיהם ומחשבותיהם של ישראל
באשר הם שם מתרכזים בזכר גאולתם בעבר
ובכמיהה לגאולתם בעתיד שתקום תכון.
לא נשתנה מנהג סדר זה במרוץ הזמנים. לא מתוך
מסורת בלבד להזכיר דבר אשר קרה בימי קדם, אלא
מפני שפרשת הסבל והשחרור ושמחת פדויים מתחדשות
בכל דור.
אין דור בישראל,
אשר לא ידע בוז וחרפת בית עבדים
אשר לא עמל בזעת אפיו בדמו וברוחו בארץ
נכר לטובת עם זר
אשר לא היה נתון לשלטון פרעה ונוגשיו
רק השמות נשתנו.

ואין דור בעמנו, שבקרבו לא התעורר הרצון לחיי
חופש וכבוד והגשמת שאיפות אלו אף פעם לא היתה
קלה.

ותמיד היו שאמרו:
הבה ננצל את מצרים! ואחרים:
הבו לנו סירי הבשר של מצרים: ואחרים:
המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות
במדבר?

בכל דור ודור חצו בני ישראל את הים כדי
להגיע למולדת, מאחוריהם איומי פרעה
וצבאותיו ולפניהם - מכשולים עד אין
סוף.

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות? בלילה זה
מזכירים לעצמם ישראל שבעצם לא נשתנה שום דבר.

ובשבילנו המסובים כאן - מה נשתנה?
בשנים שקדמו נפגשו חברי קבוצנו מפזוריהם בכל חלקי הארץ לשבת אחים גם יחד, הרי השנה אנו מסובים לסדר ב ש נ י מחנות. בכל לילי פסח הקודמים ישבנו כש"משארותינו צרורות על שכמינו" בצפיה למעשה המכריע בחיינו, להתישבות. - השנה תקענו יתד באדמות החולה, בה נבנה בית ומשק לנו לילדינו, מקלט לנדחי ישראל.

ובלבות המסובים בשני המחנות תקוה אחת: בשנה הבאה לשבת יחד ב נאות

עבדים היינו לפרעה במצרים

עבדים היינו לפרעה במצרים, ויוציאנו ה' אלוהינו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה. ואלו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו ממצרים, הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים. ואפילו כלנו חכמים, כלנו נבונים, כלנו זקנים, כלנו יודעים את התורה, - מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים, וכל המרבה לספר הרי זה משובח.

ויקם מלך חדש על מצרים, אשר לא ידע את יוסף, ויאמר אל עמו: הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו. הבה נתחכמה לו, פן ירבה והיה כי תקראנו מלחמה, ונוסף גם הוא על שונאינו

ונלחם בנו ועלה מן הארץ. וישימו עליו שרי מסים
למען ענותו בסבלותם ויבן ערי מסכנות לפרעה, את
פתום ואת רעמסס.

ויקוצו מפני בני ישראל. ויעבידו מצרים
את בני ישראל בפרך וימררו את חייהם
בעבודה קשה, בחומר ובלבנים ובכל עבודה
בשדה ואת כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך.

וכאשר יענו אותו
כן ירבה וכן יפרץ.

אחר באו משה ואהרון ויאמרו אל פרעה כה
אמר ה' אלוהי ישראל שלח את עמי ויחוגו
לי במדבר ויאמר פרעה מי ה' אשר אשמע
בקולו לשלח את ישראל ולא ידעתי את ה'
ואת ישראל לא אשלח.
ויהי בחצי הלילה וה' הכה כל בכור בארץ מצרים
מבכור פרעה היושב על כסאו עד בכור השבי אשר
בבית הבור וכל בכור בהמה. ויקם פרעה לילה הוא
וכל עבדיו וכל מצרים ותהי צעקה גדולה במצרים
כי אין בית אשר אין שם מת. ויקרא למשה ולאהרון
לילה ויאמר קומו צאו מתוך עמי גם אתם גם בני
ישראל ולכו עבדו את ה' כדברכם. גם צאנכם גם
בקרכם קחו כאשר דברתם ולכו וברכתם גם אותי.
ותחזק מצרים על העם למהר לשלחם מן הארץ כי אמרו
כלנו מתים.

וישא העם את בצקו טרם יחמץ משארתם צרורות בשמלתם
על שכמם.

היום אתם יוצאים בחודש האביב.

רבן גמליאל אמר:

כל שלא אמר שלשה דברים אלו, לא יצא ידי חובתו,
ואלו הם: פסח, מצה, מרור.

פסח

שהיו אבותינו אוכלים בזמן שבית המקדש היה קים על שום מה? על שום שפסח הקב"ה על בתי אבותינו במצרים, שנאמר ואמרתם זבח פסח הוא לי. אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים ואת בתינו הציל.

מצה

זו שאנו אוכלים, על שום מה? על שום שלא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה וגאלם. שנאמר: ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עגות מצות כי לא חמץ. כי גרשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה וגם צדה לא עשו להם.

מרור

זה שאנו אוכלים על שום מה? על שום שמררו המצרים את חיי אבותינו במצרים, שנאמר: וימררו את חייהם בעבודה קשה, בחמר ובלבנים ובכל עבודה בשדה, את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפרך.

בצאת ישראל ממצרים

בצאת ישראל ממצרים בית יעקוב מעם לועז
היתה יהודה לקדשו, ישראל ממשלותיו.
הים ראה וינס, הירדן יסוב לאחור,
ההרים רקדו כאלים, גבעות כבני צאן.
מה לך הים כי תנוס, הירדן תסב לאחור,
ההרים רקדו כאלים, גבעות כבני צאן?
מלפני אדון חולי ארץ, מלפני אלוה יעקב
ההופכי הצור אגם-מים, חלמיש למעינו מים.

ויוגד למלך מצרים כי ברח העם ויהפך לבב פרעה ועבדיו אל העם ויאמרו מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעובדנו. ויאסר את רכבו ואת עמו לקח עמו ויקח כל רכב מצרים. ויחזק ה' את לב פרעה מלך מצרים וירדף אחרי בני ישראל ובני ישראל יוצאים ביד רמה. וירדפו מצרים אחריהם וישיגו אותם חונים על הים כל סוס רכב פרעה ופרשיו. ופרעה הקריב וישאו בני ישראל את עיניהם והנה מצרים נוסע אחריהם ויראו מאד ויצעקו בני ישראל אל ה'. ויאמרו אל משה המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר.

ויסע מלאך האלהים ההולך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם ויבא בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל ויהי הענן החושך ויאר את הלילה ולא קרב זה אל זה כל הלילה. ויט משה את ידו על הים ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה וישם את הים לחרבה ויבקעו המים. ויבואו בני ישראל בתוך הים ביבשה והמים להם חומה מימינם ומשמאלם.

להולכי בחים רביח - תפלה...

שמע קולנו אלהי-גלים
מעריב ערבים על הים,- שמע קולנו מאד!
הנה רד השמש וזיו פרידתו בתרניח
הנה חשך עולה מן הים
ומאפק - תוגה,
- שמע קולנו מאד!

מכי סהר אירפה הקר
התרוממנו מליל כעדת-סהרורים
ונצעק אל מזרח,
בעינים עורות, לבלי תור ונשש
כי מוצק שגעוננו מאד!
שוא תזעמנה קרבי-זרקורים ותנתחנה לילות לנתזים
רק להבל ספינות-המשחית ומטוסים רק להבל סמיח,
כי בזק נבזק!
באדי כל-דתינו נדחף כל-בוכנות קטרים
ונסע!
עם כל ציר ואופן מתגלגל אלי חוף אחרון
- נתגלגל!
את תמצית ריאתנו נפח במפרש רבבה
ונשוט!
כי נרצענו אל דלת-מזרח ונהי עבדיו לעולם
וכבר אלף ואלף שנה לו נכרע, נערג ונפלל
ופנינו - אליו ,

כי היו כמגנט חומות עיר קדשך
ואנחנו - פזורי מסמרים
בסלוד מסלדים ועוקרים, ובעז מתרגשים, נמשכים...

מע קולנו אלהי גלים,
מעריב ערבים על הים, שמע קולנו מאד!

כאגוז-הכאב לבבנו היה
אך מכאב לא נפצח
ונכון ליחל -
כמו לפני הכילו כלימותיו ועצבו...
והי נשמתנו מקוה נהרי יגונים
אך עוד טרם תמלא
וכחה לגמא נוספים...
רק למד שפתותינו לשחק ועינינו האר, אלהים,
ותן שעה לבנות ולנטע, ללדת בנים ובנות
כי ראינו בנפל מגדלים וזכרון-ילדינו הומה...

- -

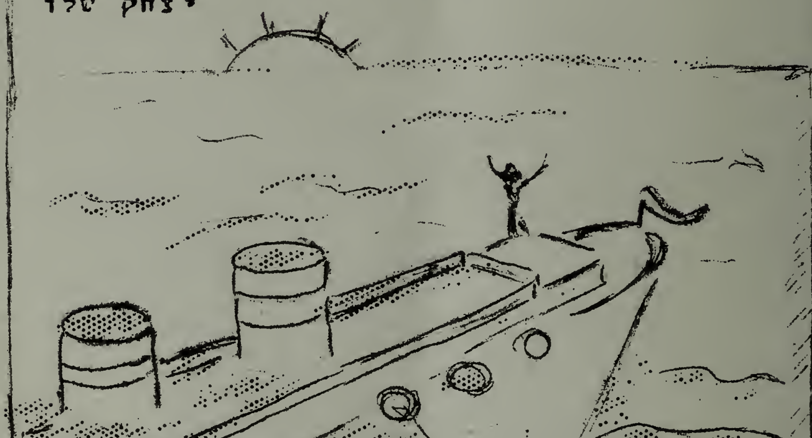
תתגדל על פני מים רבים, תתקדש בסעפי הצורים
מקום שם יהודיך עולים איש לבית מקדשך, אלהים,
תתברך בין תרני אניה, תשתבח על דבשת גמל
מתימן ופרס ועירק עד הים הגדול, אלהים,

תתפאר בשעות-ליל קרות, תתרומם בשחרים אפלולים
בכל-עת בה ילך יהודי וחחמת לבו, אלהים,
תתנשא לו בעב הענן ובלילה - באש עמודך
והארת שבילו לפניו, פן יירט לו דרכו, אלהים!

שמע קולנו אלהי-גלים
מעריב ערבית על הים -- שחי קולנו מאד!
הנה רד השמש וזיו פרידתו בתרגים,
הנה חשך עולה מן הים
ומאפק - תוגה - -

- שמע קולנו מאד!

יצחק שלו

וירדפו מצרים ויבאו אחריהם כל סוס פרעה רכבו ופרשיו אל תוך הים. ויהיה באשמורת הבקר וישקף ה׳ אל מחנה מצרים בעמוד אש וענן ויהם את מחנה מצרים. ויסר את אפן מרכבתיו וינהגהו בכבדות ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל כי ה׳ נלחם להם במצרים.

ויאמר ה׳ אל משה נטה את ידך על הים וישבו המים על מצרים על רכבו ועל פרשיו. ויט משה את ידו על הים וישב הים לפנות בקר לאיתנו ומצרים נסים לקראתו וינער ה׳ את מצרים בתוך הים. וישבו המים ויכסו את הרכב ואת הפרשים לכל חיל פרעה הבאים אחריהם בים לא נשאר בהם עד אחד.

ראיתי רשע עריץ ומתערה כאזרח רענן.
ויעבר והנה איננו ואבקשהו ולא נמצא.
שמר תם וראה ישר כי אחרית לאיש שלום.
ופשעים נשמדו יחדו אחרית רשעים נכרת.

והיא שעמדה לאבותינו ולנו,
שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותנו
אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו,
והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם.

זכור את היום הזה אשר יצאת ממצרים מבית עבדים.

אבות אל בנים, דרך כל הדורות נמסר דבר יציאת מצרים, זכרון איזי אשר איננו מחויר ואיננו דוהה. "בכל דור ודור חיב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים". אין לך שיא של הכרה הסטורית מרומם מזה, ואין לך התמזגות של יחיד וכלל - ברחבי כדור הארץ ובעמקי הדורות - גדולה מאשר בצו פדגוגי עתיק זה. איני יודע שום זכרון עתיק שכלו מופנה לקראת העתיד, שכלו סמל להווה ולעתידנו כמו "זכר ליציאת מצרים".

איזה יצר חרות עמוק טבוע בלב עם שיכול היה באביב ימיו ליצור יצירה גאונית כזאת ולמסור אותה מדור לדור.

ב. כצנלסון.

בכל דור ודור
חייב אדם
לראות את
עצמו כאלו
הוא יצא את
מצרים.

ושתי את גבולך מים סוף ועד ים פלשתים
וממדבר עד הנהר, כי הארץ אשר אתה בא
שמה לרשתה לא ארץ מצרים היא אשר יצאתם
משם, אשר תזרע את זרעך והשקית ברגלך
כגן הירק. והארץ, אשר אתם עוברים שמה לרשתה,
ארץ הרים ובקעות, למטר השמים תשתה מים. ארץ
טובה, ארץ נחלי מים, עינות ותהומות יוצאים
בבקעה ובהר. ארץ חטה ושעורה, גפן ותאנה ורמון,
ארץ זית שמן ודבש, ארץ אשר לא במסכנות תאכל בו
לחם, לא תחסר כל בה, ארץ אשר אבניה ברזל
ומהרריה תחצב נחשת.

הוי, ארצי! מולדתי!
הר טרשים קרח.
עדר ולפה: שה וגדי.
זהב הדר שמח.
מנזרים, גל מצבה.
כפות טיט על בית.
מושבה לא נושבה.
זית אצל זית.

ארץ! ארץ מורשה!
דקל רב כפים.
גדר קו צבר רשע.
נחל כמה המים.
ריח פרדסי אביב.
שיר צלצל גמלת.
חל חולות לים סביב.
צל שקמה נופלת.

ארץ נחלת מדבר סין!
קמח כוכבי לכת.
הבל זעם החמסין.
מלונה בשלכת.
כרח גפן גים לא נים.
תל חרבה נחרשת.
תכול לילות ויילל תנים.
מיואבה נוקשת.

הוי, הוי, ארץ חמדת לב!
השמיר, השית.
ביר סוד יתום בנגב.
בשמים עיט.
מטליות מדבר וחול
שביל זרוע שחלת.
בים של אור טובע כל,
ועל פני כל התכלת.

(ש. טשרניחובסקי)

שוב ה׳ את שיבת ציון
היינו כחולמים.
אז ימלא שחוק פינו
ולשוננו - רינה;
אז יאמרו בגוים:
"הגדיל ה׳ לעשות עם אלה!"
הגדיל ה׳ לעשות עמנו -
היינו שמחים.

שובה ה׳, את שיבתנו
כאפיקים בנגב! -
הזורעים בדמעה
ברנה יקצרו;
הלך ילך ובכה
נשא משך הזרע;
בא יבא ברינה
נשא אלמותנו.

בשוב ה׳ את שיבת ציון...

קול קורא: במדבר פנו דרך, ישרו בערבה מסלה
לא יאמר לך עוד עזובה ולארצך- עוד שממה.
אפתח על שפיים נהרות ובתוך בקעות מעינות.
אשים מדבר לאגם מים וארץ ציה - למוצאי מים.
אתן במדבר ארז, שטה והדס ועץ שמן;
אשים בערבה ברוש, תדהר ותאשור יחדיו
והיה השרון לנוה צאן ועמק עכור למרבץ בקר.
ובנו בתים וישבו ונטעו כרמים ואכלו פרים.

מלאו אסמינו בר ויקבינו יין,
בתינו הומים מתינוקות,
ובהמתנו פורה.
מה עוד תבקשי מאתנו מכורה
ואין, ואין עדין.

הגיע ליל פסח. כל העולם כלו אומר הלל
כי בלילה הזה אוצרות הטללים נפתחים.

מכורתי, נוף מולדתי,
שאון גלים בים
וצל הרים סביב, סביב.
קול תנים בבר.
האך! מולדת, מולדתי!
חורשת קנים נמה
וכל חליל בחצות הליל.
מדבר, הרים ורוח.

קומי לך, רעיתי יפתי ולכי לך.
כי הנה הסתיו עבר, הגשם חלף הלך לו.
הנצנים נראו בארץ, עת הזמיר הגיע,
וקול התור נשמע בארצנו.
התאנה חנטה פגיה והגפנים סמדר נתנו
ריח,
קומי לך, רעיתי, יפתי, ולכי לך.

הגשם חלף הלך לו
העננים התפזרו ואינם
השדות מוריקים ומשגשגים.

"טובה הארץ מאד מאד, וגם זבת חלב ודבש היא זו!

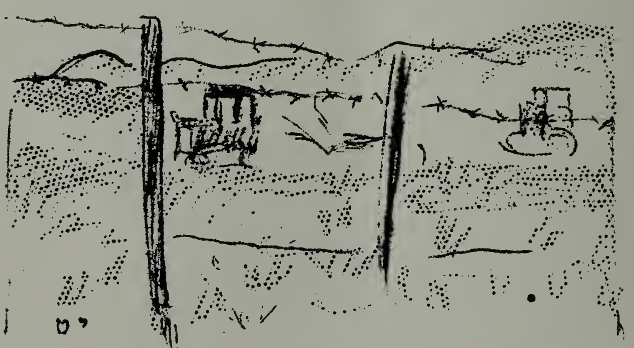
כי עז העם היושב בתוכה.

אך אנו עלה נעלה וירשנו אותה, כי יכול נוכל לה!".

במדבר, פרק י"ג פסוק ל'.

ויהי בחדש חשון בשמונה לחדש, נתקבלו לכפר בלום אנשים מכל ישובי הגליל ואתם חברי געתון העולים לרשת את גדתו השמאלית של הירדן ולהקים ישוב חדש בשם "נאות מרדכי". עם עלות הירח בקע את דממת הלילה רעש מנועי הטרקטורים העוברים על פני הגשר הארעי שהוקם כדי לחרוש לראשונה את אדמות זויה הדשנות. אחריהם צעדו העובדים, מקימי המחנה. לאורם של פנסי נפט התנהלה ראשית העבודה של הקמת צריף חדר האוכל ומתיחת הגדר של המחנה. העבודה התנהלה בקדחתנות ולא נפסקה גם כשהתחילו היריות הראשונות. עם בקר פרצה קטטת מקלות על האדמות הגובלות בכפר זויה ומשנתרבו היריות נתרבו הפצועים במחננו.

סלמה בנסוב נפצע בשדה ומת בדרך מפצעיו. שלמה בן-יהודה נהרג במחנה.

עם ראשיון היריות נתרכזו העובדים בעיקר בהקמת ביצורים ובמלוי שקי חול ומשהגיעה בבקר המשטרה ולאחריה הצבא עמד יסוד המחנה על תלו ונחרש השטח העיקרי.

מאותו רגע שהגיע הצבא לבאות, נפסקה כל עבודה. רצו אלה להכרית את הישוב הצעיר עוד בהיותו באבו, אך לא הצליחו. חברינו היושבים בבאות הולכים ומשלימים פנות במחנה, חורגים מן הגדר כזורעים מאחריה, וחולמים על משק ענף מתפתח.

בטחון כלבו הוא כי:

״עלה נעלה וירשנו אותה כי יכל נוכל לה״.

מה יפית האביב
בשדה באחו
הציצים יפרחו
צהלת חיים סביב;
מה יפית האביב!
מה נעמת האביב!

מה יפית בקר אור
כל ענף כל עשב
יגמעו טל כסף
ישתו טל יפיצו מור;
מה יפית בקר אור!
מה נעמת בקר אור!

וכי תינוק שלנו - גדול יגדל מעט
וכבר עלי שדות רגלו בוטחה תצעד
תאחז בכף-ידו כפנו הרועדת
ונספר לו, איך הבאנו למולדת
מכל קצוי-עולם חלום הגאולה - -
איך טרופי גלים הנחנו ממצולה
ואיך רכסי-הרים עברנו בודדים
עקוד אז על גבנו תרמיל הנודדים
ובו אך כסף זך ואהבה טהורה
וחרדה בלב: רק את לי, מכורה! -
ואיך חוננה דמעה, חוננה זעת-אחים
שדמות ציה וחרב - והרס שנות אלפים - -

הכל - הכל נשוח לילד השומע
והוא יטה האזן - הבן - האח - הרע -
ותהי אז לו שיחה קורבת ונצחת -
יהיה אז מצידו בוכה ורן גם יחד.

חסל
סידור פסח

כהלכתו ככל משפטו וחקתו.

בקרוב נהל נטעי כנה

פדוים לציון ברינה.

הודפס והוכפל ב"עלינה"
רח' המלכים 61, חיפה.